

EESTI NSV PÕLLUMAJANDUSE MINISTEERIUM

M. LEVIN

LINAKASVATUSE KOGEMUSI
PÕLVA RAJOO NI „KÜLVAJA“
KOLHOOSIS

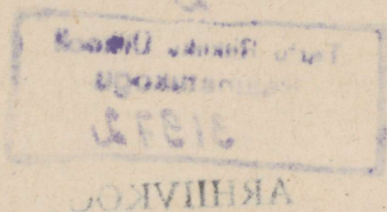

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS

A-21044
EESTI NSV PÕLLUMAJANDUSE MINISTEERIUM

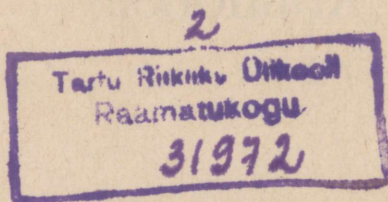
M. LEVIN

LINAKASVATUSE KOGEMUSI
PÕLVA RAJOOINI „KÜLVAJA“
KOLHOOSIS

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1956

Brošüür on trükitud Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi tellimisel.

АРХИВКОГ

М. ЛЕВИН

ОПЫТ ВОЗДЕЛЫВАНИЯ ЛЬНА В КОЛХОЗЕ „КЮЛЬВАЯ“
ПЫЛЬВАСКОГО РАЙОНА

На эстонском языке

Эстонское Государственное Издательство

Таллин, Пярну маantee 10

*

Toimetaja J. Raun. Tehniline toimetaja I. V a h t r e.

Korrektor S. K õ i v

Ladumisele antud 21. IV 1956. Trükkimisele antud 14. V 1956. Paber 54×84 $\frac{1}{16}$.
Trükipoognaid 0,5. Formaadile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 0,41. Arvutus-
poognaid 0,38. Trükiarv 6000. MB-02196. Tellimise nr. 1077.

Trükikoda „Pioneer“, Tartu, Kastani tn. 38.

Tasuta

Kuuendal viisaastakul on meie vabariigi kolhoosidel linakasvatamise alal täita suured ülesanded. Paljud meie ühismajandid on selle rahvamajanduslikult tähtsa kultuuri kasvatamisel saavutanud silmapaistvaid tulemusi.

Üks sääraseid kolhoose on Põlva rajooni «Külvaja» kolhoos, kelle kogemusi linamajanduse alal on kasulik tundma õppida kõigil linakasvatuskolhoosidel.

Põllumajandusliku artelli «Külvaja» kogu külvipind moodustab 1749 hektarit. Maad on happelised ja suuremal või vähemal määral leetunud.

Tänu põllumajandusteaduse saavutuste ja linakasvatuse eesrindlaste kogemuste rakendamisele tootmistöös, samuti tähelepanule, mida pühendavad linale kolhoosi juhatus ja kolhoosnikud, on «Külvaja» kolhoos viimastel aastatel saanud head linakiu ja linaseemne saaki ning saavutanud lina kogutoodangu suurenemist. «Külvaja» kolhoos kasvatab rajoonitud kiulina sorti «Svetotš». Külviks kasutatakse teise ja kolmanda paljunduse seemneid.

1955. aastal, võrreldes 1952. aastaga suurenes linakiu- ja seemnete saagikus kolhoosis peaaegu 5-kordselt, lina kaubatoodang aga veel enam. Kui 1952. aastal oli «Külvaja» kolhoosis kiulina külvide all 35 ha, siis 1955. a. oli selle kultuuri all 68 ha või peaaegu 2 korda suurem maaala, kui see oli 1952. aastal. Järsult tõusid ka kolhoosi rahalised sissetulekud linakasvatusest. Võrreldes 1952. aastaga suurenes 1955. aastal sissetulek linakülvi ühelt hektarilt 11 411 rubla võrra või ligikaudu 25 korda. Kolhoosi üldsissetulek linakasvatusest suurenes aga samal ajal koguni ligi 48 korda. Oma saavutusi linakasvatamise alal demonstreeris kolhoos 1955. aastal vabariiklikul põllumajandusnäitusel.

Suured sissetulekud linakasvatusest on võimaldanud kolhoosil lühikese ajaga tugevdada oma ühismajapidamist. Kui näiteks 1952. aastal sissetulek linakasvatusest moodustas ainult 4,6% kolhoosi üldsissetulekust (viimane moodustas ainult 366,4 tuhat rubla), siis 1955. aastal oli see 40% kogu

kolhoosi rahalisest sissetulekust. Kogusummas saadi ühismajandis möödunud aastal 2000,6 tuhat rubla. Pole huvitusetä märkida, et kui kolhoos 1955. aastal sai kogu külvipinnalt sissetulekut keskmiselt 1055 rubla hektarilt, siis igalt lina all olnud hektarilt saadi keskmiselt 11 894 rubla.

Suured rahalised sissetulekud võimaldavad kolhoosil eraldada tõhusaid summasid jagamatu fondi täiendamiseks. 1955. aastal eraldati jagamatu fondi täiendamiseks 300 tuhat rubla, seega 113 tuhat rubla võrra rohkem kui 1954. aastal. Tunduvalt on tõusnud ka normipäevade tasu. Kui näiteks 1954. aastal oli normipäeva tasu 4,65 rubla, siis 1955. aastal said kolhoosnikud normipäeva kohta 7 rubla raha, 2 kg teravilja, ning peale selle kartuleid ja teisi põllumajandussaadusi.

Hästi tasuvad on linakasvatases väljatöötatud normipäevad. 1955. aastal maksti linakasvatamise eest ainuüksi preemiadena välja 80,9 tuhat rubla, mis moodustab keskmiselt 20,38 rubla normipäeva kohta. Nii näiteks teise põllundusbrigaadi linakasvatustulüli liige Salme Mõistus, kes töötas välja linakasvatases 91 normipäeva, sai peale nisu, suhkru ja põhitasu ka veel lisatasuna ettenähtud raha 1855 rubla. Niisuguseid näiteid võib tuua kolhoosist mitmeid. Korralik tasu tehtud töö eest soodustab töödistsipliini tugevdamist, tootmistöö õiget organiseerimist, kõikide kolhoosnikute aktiivset osavõttu ühistööst. Kui näiteks 1953. aastal artelli iga töövõimelise liikme kohta tuli keskmiselt 443 normipäeva, siis 1955. aastal töötas iga töövõimeline kolhoosnik välja 516 normipäeva.

Mõningal määral on levinenud arvamus, et lina on suurt tööjõukulu nõudev kultuur. Sellega ei saa täiel määral nõustuda. «Külvaja» kolhoosi töötulemused näitavad, et kolhoos on saavutanud häid edusamme toodangu ühikule langeva töökulu vähendamisel. Nii näiteks, kui kolhoos 1952. aastal kulutas ühe tsentneri kiu tootmiseks 59 normipäeva, siis 1955. aastal kulutati selleks vaid 14,2 normipäeva.

Kuidas siis saavutas kolhoos linasaagi suurenemise vähema töökulu juures? Eelkõige hea töö organiseerimisega. Asudes linakasvatuse arendamisele, moodustati põllundusbrigaadide koosseisus linakasvatuse lülid. Nendele kinnitati vastavad maa-alad. Lülivanemateks on määratud kolhoosnikud, kes omavad linakasvatusealaseid kogemusi. Linakasvatustulülide koosseis pole suur, kuid püsiv. Külvide hooldamise, saagi koristamise ja samuti lina algtöötlemisel

antakse linakasvatustuludele täiendavalt abiks teisi kolhoosnikuid. Töö ja linasaagi arvestus, samuti linatoodangu üleandmine riigile toimub rangelt lülide viisi, mis on väga tähtsaks teguriks lüliliikmete töö tasustamisel.

Viimaste aastate jooksul on «Külvaja» kolhoos esimesena rajoonis täitnud ja ületanud kontrahheerimise korras riigile üleantava linatoodangu müügiplaani. Nii näiteks 1955. aastal täitis kolhoos sordiseemnete müügiplaani 220 protsendiliselt ning linakiu müügiplaani 208 protsendiliselt. Kolhoosil on veel realiseerimata leotatud linavarsi.

Ainuüksi Võru Riiklikule Rajoonidevahelisele seemnekasvatustasandile müüdud sordiseemnete eest sai «Külvaja» kolhoos 144,8 tuhat rubla, seejuures preemiana 74,7 tuhat rubla. Ainuüksi seemnete müügist võimaldus kolhoosil vastukaubana saada soodustatud hindadega 198,7 tsentnerit nisu, 25,9 tsentnerit suhkrut ja 49,7 tsentnerit õlikooke. Ühele linakülvi hektarile langeb seega 2,92 tsentnerit nisu, 0,37 tsentnerit suhkrut ja 0,73 tsentnerit õlikooke.

Õige agrotehnika on suurte linasaakide alus.

Mitte alguses kohe ei osatud «Külvaja» kolhoosis kasvatada suuri linasaake. Nagu teame, saadi 1952. aastal kolhoosis ainult 0,85 ts seemet ja sama palju kiudu hektarilt. Lina saagikuse pidev kasv on kestva ja pingelise õppimise, eesrindliku teaduse saavutuste ja eesrindlaste kogemuste praktikasse juurutamise tulemus.

1955. aastal kogu linakülvide all olev 68 hektari suurune pindala oli eelmisel sügisel sügavalt üles küntud, kusjuures künd oli kõrgekvaliteediline. Sellest pindalast 26 ha oli ristikehina sööt, mis oli üles küntud eelkoorijatega varustatud atradega. Ülejäänud põldudel olid eelviljaks taliviljad. Kevadel, mulla paraja kuivamise järel, kultiveeriti sügiskünd 5—6 sm sügavuselt koos rullimisega, eesmärgil mulda hästi kobestada ja tasandada. Kultiveerimise eel küntud põld kogu 68 ha ulatuses väetati, kasutades selleks 2 ts pulbrilist superfosfaati ja 1,5 ts kaalisoola hektari kohta.

Enne lina külvi teostati umbrohtude tõrje ja põllu tasandamise eesmärgil kordusäestamine. «Külvaja» kolhoosis ei hiline külviga, sest kolhoosi kogemused näitavad, et õigeaegselt külvatud lina tõusmed muutuvad tugevaks selleks ajaks, kui ilmuvad massiliselt linakirbud, mille tõttu

nad kannatavad kahjurite rüüste all vähem, kui hilinemi-sega külvatud lina tõusmed. Teiseks, õigeaegselt külvatud lina valmib kiiremini, mis omakorda võimaldab varem asuda lina koristamisele ning töödelda seda kõige sobival ajal. Oma kogemuste põhjal teatakse siin, et liiga varased, kui ka hilinenud külvid on võrdselt kahjulikud lina kasvule. Lina külvatakse tavaliselt siis, kui muld on soojenenud 7—8 kraadini, mis kindlustab lina ühtlase ja hoogsa tärkamise ning tõusmete hea arenemise. Möödunud aastal oli kolhoos sunnitud pikaleveninud ja külma kevade tõttu lina külvama hiljem. Külvi viidi kogu 68-hektarilisel pinnal läbi lühikese ajaga — 4 päevaga.

Enne külvi puhiti linaseeme granozaniga (150 g granozani ühe tsentneri seemnete kohta) ja puuderdati heksakloraniga. Need abinõud suurendasid külvide vastupanu kahjurite ja haiguste suhtes. Külvati traktoriga veetava linakülvimasinaga 1,5 sm sügavuselt. Kasutati selleks 3 paljunduse seemet.

Erilist tähelepanu osutab kolhoos linakülvide hooldamisele, pidades seda väga tähtsaks abinõuks linasaagi tõstmise kindlustamisel. Kõikides põllundusbrigaadides viidi läbi kahekordne umbrohtude kitkumine, kusjuures pärast esimest kitkumist anti pealtväetamiseks 0,5 ts ammooniumsulfaati hektarile. Pealtväetist ei antud korraga, vaid valikkorras, olenevalt üksikute põlluosade loomulikust viljakusest, varem antud väetiste kogusest, oraste seisukorrast ja värvusest. Eeskätt väetati need põlluosad, kus orased jäid kasvus maha, kus väetamine andis võimalikult suuremat efekti. 40-hektarilisel pindalal, kus oli eriti levinenud linakirp, tolmutati linaoraseid heksakloraniga (20 kg hektari kohta.)

Vaatamata möödunud aasta erakordselt ebasoodsatele ilmastikutingimustele (külm ja pikaleveninud kevad, põuane suvi), olid külvid küllalt tihedad ja koristusperioodi alguseks oli taimede arv üle 2000 tk ruutmeetri kohta.

Õigeaegne koristamine ja kvaliteetne algtöötlemine vähendavad saagikadusid ja kindlustavad kõrgeväertusliku toodangu saamise.

Koristamist kolhoosis alustati lina koldküpsuse algul, augustikuu kolmandal dekaadil ja koristati kümne päevaga (26. augustist 5. septembrini). Lina koristati kogu

pindalalt Kanepi traktorijaama linakombainiga LK-7. Linakombainil töötav eesrindlik kombainer sm. Eduard Ploom ületas pidevalt töönorme, täites päevaülesandeid 150—200-protsendiliselt. Enne koristusaja algust kontrolliti järjekindlalt lina küpsust, selleks et alustada õigeaegselt lina valikkoristust, ootamata kuni lina valmib kogu pindalal, hoides seega ühtlasi ära lina ülevalmimise põllul. Enne koristustööde algust vaatas linakombainer sm. Eduard Ploom koos põllundusbrigadiridega ja lülivanematega kõik linapõllud üle, jaotas need eedeks.

Linakombaini teenindamiseks kinnistati koristusperioodiks grupp kolhoosnikuid. Kaks inimest vahetasid kotte kupardega ja toimetasid kuprad sardade juurde, kaks kolhoosnikut samal ajal asetasis linakuprad sardadele kuivama. Kaks, vahel kolm inimest valmistasid linapõlde ette kombainiga koristamiseks. Niisugune töö organiseerimine võimaldas linakombaini kasutada maksimaalselt.

«Külvaja» kolhoosi kogemused näitavad, et lina koristamisel kombainidega etendab väga tähtsat osa stellaažide ja sardade õigeaegne valmisolek linakuparde kuivatamiseks. Sellepärast kandsid kolhoosi linakasvatajad möödunud aastal erilist hoolt selle eest, et aegsasti ette valmistada vajalik hulk sardasid. Ühtlaseks päikese valguse saamiseks asetati sarrad ritta põhjast lõunasse. Lülivanemad kontrollivad iga päev kuparde kuivamist sardadel.

Pärast kuparde kuivatamist sardadel, mis tavaliselt kestab 8 kuni 12 päeva, alustati linaseemne peksmisega. Kui lina koristamine kombainiga toimus ajavahemikul 26. augustist kuni 5. septembrini, siis juba 15. septembriks oli enam kui pool linaseemne saagist pekstud. Et vältida seemnekadusid peksmise ajal, lasti kuprad viljapeksumasinast läbi kaks korda ja mõnikord isegi kolm korda, mis tagas, et kupardesse ei jäänud enam seemneid. Seemne peksmisele järgnes kohe seemnete puhastamine sorteerijaga ja kuivatamine kuivatites. Pärast kuivatamist linaseeme tuulati ja puhastati lõplikult linatriööril.

Suur tähtsus on kombainil linakoristamisel, kuna sellega saavutatakse parem töökvaliteet ja hoitakse kokku kallist aega ning inimtööjõudu. Iga hektari koristamisel hoiti möödunud aastal «Külvaja» kolhoosis kokku 10—12 inimtööpäeva, kogu lina külvipindala koristamisel aga kokku 800 inimtööpäeva.

Lina leotamist teostati kahel viisil: lina leotati linaleo

aukudes ja kasutati ka kasteleotamist. Kuna kolhoosil puuduvad linaleoks küllaldased veekogud, võimaldus linaleoaukudesse panna linavarsi 8-hektariliselt pindalalt. Ülejäänud lina laotati linapõldude lähedal asuvatele tasastele kuivadele tiheda rohukasvuga mitmeaastastele söötidele kastelikku. Et säilitada kasteleoks ettenähtud pindalaid puhtatena ja kindlustada neil paraja kõrguse ja tihedusega rohukasvu, jäeti seal aegsasti ära loomade karjatamine. Linavarred laotatakse maha ühtlase õhukese kihina, juurtega puhuvate tuulte suunas.

Leosolevat lina jälgiti pidevalt, kusjuures eriti hoolikalt tehti seda leotamisaja lõpupoolel.

Kasteleos olev lina keerati 5—7 päeva pärast laotamist ümber, mis soodustab ligunemisprotsessi soodsamat arenemist.

Laotatud linavarte ülesvõtmine toimus valikkorras, küpsemise järgi, millega hoiti ära liiga varajane ja ka liiga hiline ülesvõtmine. Nii kindlustas kolhoos linavarte õigeaegse ülesvõtmise, kuivatamise ja küünidesse veo. Seal sorteeriti lina varte pikkuse järgi ja 38 ha suuruselt pindalalt anti Põlva linatööstusele. Linavarred hinnati I numbriga ja kõrgemalt. Osa linavarsi töödeldakse kolhoosnikute endi poolt linakiuks.

«Külvaja» kolhoosi linakasvatajad on teadlikud sellest, et nad täidavad tähtsat riiklikku ülesannet, sest iga juurdetulev tsentner linakiudu tähendab sadu meetreid riidet nõukogude rahvale. Sellepärast ongi «Külvaja» kolhoosis väljakujunemas traditsioon anda riigile üha enam ja enam linatoodangut. Teiselt poolt toob see vaieldamatut kasu kolhoosile ja kolhoosnikutele.

Kolhoosil on kavatsus käesoleval aastal laiendada lina külvipinda 70 hektarini, mis kaugelt ületab selle kultuuri külvipinna Põlva rajooni teistes kolhoosides.

Millest kõnelevad Põlva rajooni «Külvaja» kolhoosi saavutused linakasvatuse arendamisel?

Eeskätt sellest, et lina annab kõige suuremat tulu nii pindala ühikult, kui ka kulutatud tööühiku kohta. Teiseks, lina kaubatoodangu suurenemine aitab lühikese ajaga majanduslikult tugevdada ühismajandit ja suurendada järsult normipäeva tasu.

Iga linakasvatuskolhoosi aukohuseks on saada suuri linasaake, kindlustades seega meie kergetööstusele küllaldasel hulgal väärtuslikku toorainet.

Tasuta

A-21044

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00366820 1